

Kyrgyz Language and Literature Cheatsheet

Moritz M. Konarski

December 15, 2020

Contents

1	Law of Harmony	2
2	Nouns	2
2.1	Plural	2
2.2	Questions	2
2.3	Nominative case	3
2.4	Genitive case	4
2.5	Nouns with possessive endings	4
2.6	Locative case	5
2.7	Dative case	5
2.8	Accusative case	6
3	Pronouns	6
3.1	Normal pronouns	6
3.2	Reflexive pronouns	6
3.3	Personal endings I	7
3.4	Personal pronouns II	7
3.5	Possessive pronouns	8
3.6	Pronouns with possessive endings	8
4	Conversation	8
4.1	Names	8
4.2	Everyday phrases	9
4.3	Greetings	9
4.4	Asking about age	11
4.5	Asking about family	12
4.6	Asking about situations	14
4.7	Where are you from?	16
4.8	Days, months, years	16
4.9	Asking about time	17
4.10	Telling time	17
4.11	Shopping	18
4.12	Preparing food	18
4.13	Work and school	20
5	Verbs	20
5.1	Simple future tense	20
5.2	Past tense	20
5.3	Past indefinite tense	21

1 Law of Harmony

- → how to choose the vowels in endings
- **depends on last vowel in word stem**
- a general overview of corresponding vowels

Last vowel of word stem	Vowel in ending
А, Ы	А
Е	Е
О	О
У, Ө	Ө

Table 1.1: Last vowels in stem and their ending vowels

2 Nouns

2.1 Plural

- plural ending depends on last letter in stem and then on law of harmony
- if a word ends in a vowel, the plural endings are лар, лор, лер, лөр
- if a noun ends in a voiced consonant, the endings are дар, дор, дер, дөр
- if a noun ends with an unvoiced consonant, the endings are тар, тор, тер, төр
- this table illustrates this behavior

Singular	Type	Plural
Апа	vowel	Апалар
Үй	vowel	Үйлөр
Кыз	voiced	Кыздар
Калем	voiced	Калемдер
Китеп	unvoiced	Китептер
Сүрөт	unvoiced	Сүрөттөр

Table 2.1: Examples of singular and plural forms

2.2 Questions

2.2.1 Singular

- 2 main question words: Ким? – Who? and Эмне? – What?
- most often combined with Бул – This and Ал – That
- examples

Kyrgyz	English
Бул ким?	Who is this?
Бул кыз.	This is a girl.
Ал ким?	Who is that?
Ал мугалим.	This is a teacher.
Бул эмне?	What is this?
Бул дептер.	This is a notebook.
Ал эмне?	What is that?
Ал үй.	That is a house.

Table 2.2: Examples of singular noun questions

2.2.2 Plural

- for plural questions we use Булар кимдер? – Who are they? and Булар эмнелер? – What are they?
- examples

Kyrgyz	English
Булар кимдер?	Who are they?
Булар студенттер.	They are students.
Булар мугалимдер.	They are teachers.

Table 2.3: Examples of plural noun questions

2.3 Nominative case

2.3.1 Questions

- we use the same questions as in the singular and plural noun section
- we have as before Бул / Булар — This/These and also Тиги / Тигилер — That/Those
- examples: Бул китеп / Булар китептер and Тиги бала / Тигилер балдар

2.3.2 Postpositions

- the nominative case is used with postpositions
- here is a list of postpositions

Kyrgyz	English
Жөнүндө / тууралуу	about
Менен	by/with/and
Үчүн	for/to
Сыяктуу	like/as
Аркылуу	through
Боянча	according to

Table 2.4: Examples of postpositions

- postpositions with pronouns: ...менен; the available words are
 - Мени
 - Сени
 - Сиз

- (ал)- Аны
- (бул)-Муну
- Биз
- Силер
- Сиздер
- Алар
- examples of postpositions in use

Kyrgyz	English
Автобус менен барам	I go by bus
Досум менен барам	I go with my friend
Сен жөнүндө	about you
Сиз үчүн	for you
Биз сыяктуу	like us
Сиз аркылуу	through you
Китеп боюнча	according to the book

Table 2.5: Examples of postpositions in use

2.4 Genitive case

- the Genitive case is indicated by the ending
- the following table illustrates how to find the endings

Noun ends with	Ending	Example
vowel	нын	Баланын, Эненин, Өзүнүн
Voiced consonant	дын	Кыздын, Үсөндүн, Биздин
Unvoiced consonant	тын	Китептин, Азаматтын

Table 2.6: Findings genitive case endings

2.4.1 Multiple possessives

Here we combine the possessive endings from the possessive pronouns with the Genitive case to form multiple possessives.

N. w/ Gen. e.	N. w/ 3. p. po. e.	Gen. e.	N. w/ 3. p. po.	Translation
Аиданын	байкеси	нин	баласы	Aida's older brother's son
Айжандын	кызы	нын	китеби	Aizhan's daughter's book
Тилектин	жеңеси	нин	сумкасы	Tilek's sister-in-law's bag

Table 2.7: Forming multiple possessives

2.5 Nouns with possessive endings

- we take the normal nouns and add the ending –ники, –дыкы, –тыкы
- these words are formed as follows

N. ending	Poss. ending	Example	Name Ex.
vowel	ныкы	баланыкы, эженики	Гүлүнүкү, Алияныкы
voiced	дыкы	кыздыкы, үйдүкү	Джондуку, Асандыкы
unvoiced	тыкы	Мектептики, сабактыкы	Бакыттыкы, Шавхаттыкы

Table 2.8: Forming nouns with possessive endings

2.6 Locative case

Locative case is used to say "where?" and "when?"

Kyrgyz	English
Where?	
Мен мектепте иштейм	I work at the school.
Мен бакта иштейм	I work at ...
Мен АУЦАда окуйм	I study at AUCA.
When?	
Дүйшөмбүдө	On Monday
Шайшембиде	On Tuesday
Жумада	On Friday
Ишембиде	On Saturday

Table 2.9: Examples of the locative case

2.7 Dative case

- it has 2 meanings: movement directed to a specific location (Кайда? Кайсы жакка?); doing something for someone (Кимге? Эмнеге?)
- example for case 1: Мен базарга барам. — I go to the market.
- example for case 2: Аидага кат жөнөтөм. — I will send a letter to Aida.
- to form words in the dative case:

N. e.	Dative e.	Ex.	verbs
vowel / voiced	ГА (ГО, ГЕ, ГӨ)	Шаарга, тоого, үйгө, сизге	БАРАМ, КЕЛЕМ, АЙТАМ
unvoiced	КА (КО, КЕ, КӨ)	Бакка, Болотко, мектепке, Үмөткө	КЕЛЕМ, ЖАЗАМ, АЙТАМ
1./2. poss. e.	А (О, Е, Ө)	Балама, тооңо, үйүмө, эжеңе	БАРАМ, КЕЛЕМ, АЙТАМ
3. poss. e.	НА (НО, НЕ, НӨ)	Баласына, эжелерине, үйүнө	БАРАМ, КЕЛЕМ, АЙТАМ

Table 2.10: Examples of the locative case

- to go by ...: автобус, такси, пароход, ат, машина МЕНЕН БАРАМ, КЕЛЕМ, КЕТЕМ

2.8 Accusative case

Noun	Ending
алма	ны / ни / нү
нан	ды / ди / дү
кант	ты / ти / тү

Table 2.11: Examples of the locative case

3 Pronouns

3.1 Normal pronouns

- pronouns are used to refer to people
- this is a list of the nominative pronouns

Kyrgyz	English
Мен	I
Сен	You (s., informal)
Сиз	You (s., formal)
Ал	He/She/It
Биз	We
Силер	You (pl., informal)
Сиздер	You (pl., formal)
Алар	They

Table 3.1: List of pronouns

3.2 Reflexive pronouns

- for example "yourself", "myself", ...
- this is a list of the reflexive pronouns

Kyrgyz	English
Өзүм	myself
Өзүң	yourself (s., informal)
Өзүңүз	yourself (s., formal)
Өзү	him-, her-, itself
Өзүбүз	ourselves
Өзүңөр	yourself (pl., informal)
Өзүңүздөр	yourself (pl., formal)
Өздөрү	themselves

Table 3.2: List of reflexive pronouns

- example of usage:

А: Саламатчылык Муборак. Кандайсын?

В: Рахмат, жакшымын. **Өзүң** кандай?

3.3 Personal endings I

- personal endings are attached to most words
- they indicate who is being talked about
- this table shows the personal endings

Pronoun	Ending	Translation
Мен	м(ы,и,у,ү)н	I
Сен	с(ы,и,у,ү)ң	You (s, inf)
Сиз	с(ы,и,у,ү)з	You (s, f)
Ал	no ending	He/She/It
Биз	б(ы,и,у,ү)з	We
Силер	с(ы,и,у,ү)ң(а,о,э/е,ө)р	You (p, inf)
Сиздер	с(ы,и,у,ү)зд(а,о,э/е,ө)р	You (p, f)
Алар	no ending	They

Table 3.3: Personal endings

3.4 Personal pronouns II

Positive form stem + P.E.	Negative form stem эмес + P.E.	Question form stem + P.E. + б(ы,и,у,ү)? or п(ы,и,у,ү)?
pron stem + P.E.	pron stem эмес + P.E.	pron stem + P.E. + question ending
Мен волонтер мун . <i>I am a volunteer.</i>	Биз кыргыз эмес пиз . <i>We are not Kyrgyz.</i>	Силер конок суңарбы? <i>Are you guests?</i>
Сен саякатчы сың . <i>You are a tourist.</i>	Силер бийчи эмес сиңер . <i>You are not dancers.</i>	Сиздер дос суздарбы? <i>Are you friends?</i>
Ал ырчы. <i>He is a singer</i>	Алар саякатчы эмес. <i>They are not tourists</i>	Ал ырчы бы? <i>Is he a singer?</i>

Table 3.4: More personal endings

3.4.1 Examples

Positive form	Negative form	Question form
Мен студент мин .	Мен студент эмес мин .	Мен студент минбы?
Биз саякатчы быз .	Биз саякатчы эмес пиз .	Биз саякатчы бызбы?
Алар мугалим.	Алар мугалим эмес.	Алар мугалим би?
Сиз кошунасыз.	Сиз кошуна эмес сиз .	Сиз кошунасыз бы?
Сен бир тууган сың .	Сен бир тууган эмес сиң .	Сен бир тууган сыңбы?
Ал конок.	Ал конок эмес.	Ал конок бы?
Силер дос суңар .	Силер дос эмес сиңер .	Силер дос суңарбы?
Сиздер бийчисиздер.	Сиздер бийчи эмес сиздер .	Сиздер бийчисиздер би?

Table 3.5: Examples of positive and negative forms

3.5 Possessive pronouns

- to signify ownership, we use possessive pronouns
- here is the list of possessive pronouns

Kyrgyz	English
Менин	My
Сиздин	Your (plural, formal)
Сенин	Your (singular, informal)
Анын	His/her/it
Биздин	Our
Сиздердин	Your (plural formal)
Силердин	Your (plural, informal)
Алардын	Their

Table 3.6: Possessive pronouns

3.6 Pronouns with possessive endings

- we take the normal pronouns and add the ending -ники
- here is how these are formed

Kyrgyz	English
Меники	Mine
Сеники	Yours
Сиздики	Yours
Аныкы	His/Her/Its
Биздики	Ours
Силердики	Yours
Сиздердики	Yours
Алардыкы	Theirs

Table 3.7: Pronouns with possessive endings

- examples of these in sentences

Kyrgyz	English
Бул сабак меники.	This is my lesson.
Бул макала сеники.	This is your article.
Бул текшерүү иш силердики.	This is their quiz.
Бул баалар алардыкы.	These are their grades.

Table 3.8: Examples of pronouns with possessive endings

4 Conversation

4.1 Names

- we use Ким? as the question word
- asking about someones name

Kyrgyz	English
Сенин атын ким?	What is your name?
Анын аты ким?	What is his/her name?

Table 4.1: Asking about someones name

- telling ones name

Kyrgyz	English
Менин атым ...	My name is ...
Сенин атын ...	Your name is ...
Анын аты ...	His/her name is ...

Table 4.2: Telling someones name

- example conversation

А: Саламатсызбы, чоң кыз?
В: Саламатчылык.
А: Таанышып алалы. Менин атым Таалай.
В: Менин атым Гулназ.
А: Таанышканыма кубанычтамын!
В: Мен дагы.

- another example conversation

А: Саламатсызбы? Сиздин атыңыз ким?
В: Менин атым Бакыт.
А: Кайталап коюңузчу?
В: Бакыт.
А: Рахмат!

4.2 Everyday phrases

- some phrases are commonly used when introducing oneself
- list of such phrases

Kyrgyz	English
Таанышып алалы. Менин атым ...	Let's get acquainted. My name is ...
Сиздин атыңыз ким?	What is your name? (formal)
Сенин атың ким?	What is your name? (informal)
Таанышканыма кубанычтамын!	It's a pleasure to meet you!
Мен дагы.	Pleasure is mine. / Me too.
Кайталап коюңузчу?	Can you repeat that?

Table 4.3: Everyday phrases

4.3 Greetings

4.3.1 Саламат

Basically hi.

	Formal	Informal
Singular	Саламатсызбы?	Саламатсыңбы?
Plural	Саламатсыздарбы?	Саламатсыңарбы?

Table 4.4: Forms of саламатсызбы

4.3.2 Кандай

How are you?

	Formal	Informal
Singular	Кандайсыз?	Кандайсың?
Plural	Кандайсыздар?	Кандайсыңар?

Table 4.5: Forms of кандайсыз

4.3.3 Жакшы

Are you good? Are you ok?

	Formal	Informal
Singular	Жакшысызбы?	Жакшысыңбы?
Plural	Жакшысыздарбы?	Жакшысыңарбы?

Table 4.6: Forms of жакшысызбы

4.3.4 Responses to Greetings

Greeting	Response
Саламатсызбы	Саламатчылык
Жакшысыңарбы	Жакшы
Салам	Жакшы
Кандайсың	жаман эмес
Кандайсыңыз	Кудайга шүгүр
Жакшысыңарбы	Түзүк
Ассолом алейкум	Алейки салам

Table 4.7: Responses to greetings

4.3.5 Parting

- to day goodbye, a couple of almost equivalent sayings exist
- this table illustrates them

Kyrgyz	English
Жакшы кал	Stay well
Жакшы бар	Go well
Жакшы тур	Stay well
Саламатта кал	Stay healthy
Келип тур	Keep visiting
Чалып тур	Keep calling

Table 4.8: Parting phrases

4.4 Asking about age

4.4.1 Numbers

Numeral	Kyrgyz	Numeral	Kyrgyz
0	нөл	22	жыйырма эки
1	бир	30	отуз
2	эки	40	кырк
3	үч	50	элүү
4	төрт	60	алтымыш
5	беш	70	жетимиш
6	алты	80	сексен
7	жети	90	токсон
8	сегиз	100	жүз
9	тогуз	110	жүз он
10	он	200	эки жүз
11	он бир	920	тогуз жүз жыйырма
12	он эки	1000	бир миң
20	жыйырма	2000	эки миң
21	жыйырма бир	7365	жети миң үч жүз алтымыш беш

Table 4.9: Kyrgyz numbers up to 1000

4.4.2 Questions

- there are multiple ways one can ask about age
- one option is to simply ask for the years (like in English)

Kyrgyz	English
Сен канча жаштасың?	How old are you? (informal)
Сен канчадасың?	How old are you? (informal)
Сиз канча жаштасыз?	How old are you? (formal)
Сиз канчадасыз?	How old are you? (formal)
Ал канча жашта?	How old is he / she / it?
Ал канчада?	How old is he / she / it?
Сенин атаң канчада?	How old is your father?
Сенин эжең канчада?	How old is your older sister?
Сиздин балаңыз канчада?	How old is your child?

Table 4.10: Phrases to ask about age

- the other option is to ask for the birth year

A: Сен канчанч жылы төрөлгөнсүң? — In which year were you born?
B: Мен эки миң биринчи жылы төрөлгөмүн. — I was born in 2001.

A: Сен канчанчы жылкысың? — In which year were you born?
B: Мен эки миң биричи жылкымын. — I was born in 2001.

A: Сиз канчанчы жылкысыз? — In which year were you born?
B: Мен токсон төртүнчү жылкымын. — I was born in '94.
- example answer sentences

— Менин жашым жыйырмада. — I am 20.

- Мен жыйырмадамын. — I am 20.
- Ал отузда. — He / she / it is 30.
- Менин апам алтымышта. — My mother is 60.
- Сенин атаң кырк беште. — Your father is 45.
- Сенин атаң канчада? — How old is your father?
- Менин атам алтымыш алтыда. — My father is 65.

4.5 Asking about family

- in Kyrgyz it is very important to ask about someones family status, it is seen as normal and polite – it can be seen rude to foreigners
- examples of such questions are

Kyrgyz	English
Үй бүлөң барбы?	Do you have a family?
Үй бүлөңүз барбы?	Do you have a family?
Үйлөнгөнсүңбү? / Үйлөнгөнсүзбү?	Are you married? (male speakers)
Турмушка чыккансыңбы? Турмушка чыккансызбы?	Are you married? (female speakers)
Балдарың барбы?	Do you have children?

Table 4.11: Questions about family status

- these questions can be answered as follows
- А: Үй бүлөңүз барбы?
В: Ооба, үй-бүлөм бар. / Жок, үй-бүлөм жок.
- А: Үйлөнгөнсүзбү?
В: Ооба, үйлөнгөмүн. / Жок, үйлөнө элекмин.
- А: Турмушка чыккансызбы?
В: Ооба, турмушка чыкканмын. / Жок, турмушка чыга элекмин.

4.5.1 Family members

Kyrgyz	English
Апа	mother
Ата	father
Байке	older brother
Ини	younger brother
Эже	older sister
Дос	friend
Кызым	daughter
Балам	son
Карындаш	sister (for male speaker)
Чоң кыз	Mrs.
Чоң жигит	Mr.

Table 4.12: List of some family members

4.5.2 Talking about family members

- Бул менин <status>. Анын аты <name>. Ал <age>. Ал <occupation>.

Kyrgyz	English
ата	father
апа	mother
ата-эне	parents
байке	older brother or man generally
бир тууган	sibling or relative
жене	aunt
жолдош	husband
ини	younger brother
карындаш	younger sister (m. s.)
келин	bride (any younger married woman)
келичек	wife
синди	younger sister (f. s.)
күйөө	husband
синди	younger sister (f. s.)
чоң ата	pat. grandfather
чоң апа	pat. grandmother
таята	mat. grandfather
таене	mat. grandmother
таеже	mat. older sister
таеке	mat. mother
эже	older sister
жээн	sister child (niece or nephew)
жезде	older sister's husband
кайын ата	father in law
– синди	younger sil
– ини	younger bil
– эже	older sil
– эне	mother in law

Table 4.13: More terms for family members

Kyrgyz	English
Менин ...бар.	I have
Менин ...жок.	I don't have
Менин байкем бар.	I have an older brother
Менин эжем бар.	I have an older sister
Менин иним жок.	I don't have a younger brother.
Биздин эжебиз бар.	We have an older sister.
Сенин карындашың бар.	You have a younger sister.
Силердин инициер бар.	You have a younger brother.
Сиздердин ээңиздер бар.	You have a nephew
Алардин жездеси бар.	They have a brother in law (sister's husband)
Менин эжем барбы?	Do I have an older sister?
Биздин эжебиз барбы?	Do you have an older sister?
Анын эжеси барбы?	Does he/she/it have an ...
Сенин эжең барбы?	Do you have an ...
Силердин эжеңер барбы?	same as above
Сиздердин эжеңиздер барбы?	same as above
Алардын эжеси барбы?	Do they have an older sister?

Table 4.14: Examples of asking about family members

- Бул менин карындашым. Анын аты Эмма. Ал он сегизде. Ал студент.
- Бул менин атам. Анын аты Рольф. Ал алтымыш алтыде. Ал профессор.
- Бул менин эже. Анын аты Лена. Ал кырк бирде. Ал менеджер.
- Бул менин чоң апа. Анын аты Гретель. Ал токсон төртө. Ал пенсионер.

4.5.3 Asking about family members

- Сенин <>ң бар? – Do you have (a) <>?

4.6 Asking about situations

Pronoun	Word to ask about	Question word
Сенин	plus endings	
Сиздин		Кандай?
Силердин		Жакшыбы?
Сиздердин		

Table 4.15: General way to ask about situations

4.6.1 Work – Иш

Сенин	иш–иң	
Сиздин	иш–иңиз	Кандай?
Силердин	иш–иңер	Жакшыбы?
Сиздердин	иш–иңиздер	

Table 4.16: Ask about work

4.6.2 Health – Ден соолук

Сенин	ден соолук–уң	
Сиздин	ден соолук–уңуз	Кандай?
Силердин	ден соолук–уңар	Жакшыбы?
Сиздердин	ден соолук–уңузда	

Table 4.17: Ask about health

4.6.3 Family – Үй бүлөң

Сенин	үй бүлөң–	
Сиздин	үй бүлөң–үз	Кандай?
Силердин	үй бүлөң–өр	Жакшыбы?
Сиздердин	үй бүлөң–үздөр	

Table 4.18: Ask about family

4.6.4 Studies – Окуу

Сенин	окуу–ң	
Сиздин	окуу–ңуз	Кандай?
Силердин	окуу–ңар	Жакшыбы?
Сиздердин	окуу–ңардар	

Table 4.19: Ask about studies

4.6.5 Children – Балдар

Сенин	балдар–ың	
Сиздин	балдар–ыңыз	Кандай?
Силердин	балдар–ыңар	Жакшыбы?
Сиздердин	балдар–ыңыздар	

Table 4.20: Ask about children

4.6.6 Example dialogue

ТААЛАЙ: Салам Айжан, кандайсың?

АЙЖАН: Жакшы, рахмат. өзүң кандайсың?

ТААЛАЙ: Түзүк. Кандай окууларың?

АЙЖАН: Ойдогудай. Сенин ишиң жакшыбы?

ТААЛАЙ: Жаман эмес, рахмат.

АЙЖАН: Мейли анда, телефон чалып тур.

ТААЛАЙ: Макул. Жакшы тур.

4.7 Where are you from?

4.7.1 Сен кайдансың?

Question	Answer
Сен кайдансың?	Мен Парижденмин.
Сен Парижденсиңби?	Мен Парижденмин.
Силер кайдансыңар?	Силер Парижденсиңер.

Table 4.21: Where are you from?

4.7.2 Сен каяктыксың?

Kyrgyz	English
Мен Германиялыкмын.	I am from Germany.
Сен Кыргызстандыксың.	You are from Kyrgyzstan.
Сиз Таластыксыз.	You are from Talas.
Силер Оштуксуңар.	You are from Osh.
Алар Ысык көлдүк.	They are from Issyk Kul.

Table 4.22: Where are you from?

4.7.3 Сен кайдан келдиң?

Kyrgyz	English
Ак суудан	from Ak suu
Алайдан	from Alai
Чүйдөн	from Chui
Мектептен	from school
жумуштан	??

Table 4.23: Where are you from?

4.8 Days, months, years

- general words to relate time

Kyrgyz	English
Бүгүн	today
Эртең	tomorrow
Кечээ	yesterday
Бүрсүгүнү	day after tomorrow
Эмки жумада/айда/жылы	Next week/month/year

Table 4.24: General time-related words

- days in the week

Kyrgyz	English
Дүйшөмбү / Биринчи күн	Monday
Шейшемби / Экинчи күн	Tuesday
Шаршемби / Үчүнчү күн	Wednesday
Бейшемби / Төртүнчү күн	Thursday
Жума / Бешинчи күн	Friday
Ишемби / Алтынчы күн	Saturday
Жекшемби / Дем алыш күнү	Sunday

Table 4.25: The weekdays in Kyrgyz

4.9 Asking about time

4.9.1 Adverbs, Качан?

Kyrgyz	English
Күндө	every day
Ар дайым	always
Такай	always
Күн/жума/ай/жыл сайын	Every day/week/month/year
Эрте менен	in the morning
Түштө	at noon
Кечинде	in the evening
Түндө	at night

Table 4.26: Adverbs in Kyrgyz

4.10 Telling time

Kyrgyz	English
Болду	
Саат тогуз болду.	It is 9 o'clock.
Калды	
Тогузга беш мүнөт калды.	It is 5minutes to nine.
Өттү	
Тогуздан 5 мин өттү.	It is 5 minute after nine.
Сабак саат ондо болот.	The lesson is at 10.
Сабак тогузда башталат.	The lesson begins at 9.
Сабак сегизде бүтөт.	The lesson ends at 8.

Table 4.27: Telling the time

4.10.1 Examples

- Сен эрте менен саат канчада ойгоносун? — What time do you wake up in the morning?
- Сенин сабагың канчада башталды? Саат ондон канча өткөндө башталат? — What time did your class start? What time does it start compared to ten o'clock?
- Азыр саат он бирге канча минут калды? — When is it eleven o'clock?
- Сен түшкү тамакты канчада ичесин? — What time do you have lunch?
- Сен сабактан канчада чыгасын? — What time does your class end?
- Үйгө канчада келесин? — What time do you get home?

4.11 Shopping

Kyrgyz	English
Дүкөн	store
Азык, түлүк	grocery
Кымбат	expensive
Арзан	cheap
Ачылат	it will be open
Жабылат	it will be closed
Кийимдер	closes
чарба буюмдар, Базар	market
Сатып ал	to buy
Көргөз	to show
Сура	to ask
Сат	to sell
Канча турат?	How much it costs?
Баары канча болду?	How much to pay?
Бар бекен ...	Do you have ...
Айтып коесузбу	Can you tell?
Берип коесузбу	Can you give?
Салып бересизби?	Can you pack?
Помидор	tomato
Алма	apple
Апельсина	orange
Нан	bread
Май	oil / butter
Туз	salt
Шекер	sugar
Күрүч	rice
Баш кийим	hat
Бут кийим	shoes
пальто	coat

Table 4.28: Relevant words for shopping

4.12 Preparing food

- Мен ет жедим. — I ate meat.
- Мен шире куйду. — I poured juice.
- Сен салат жасадың. — You made salad.
- Сиз нан кестиңиз. — You cut bread.
- Эже, эмне жасадыңыз? — Older woman, what are you preparing?

4.12.1 Requests: show/give/tell

Pron.	Stem + ып	aux. verb	pers. e.	Ex.
Сен	көрсөтүп	кой	осуңбу	Көрсөтүп коесуңбу? Can you show, please?
Сиз	берип	кой	осузбу	Берип коесузбу? Can you give me, please?
Силер	айтып	кой	осуңарбы	Айтып коесуңарбы? Can you tell me, please?
Сиздер	эсептеп	кой	осуздарбы	

Table 4.29: Asking to show/give/tell

4.12.2 Requests: show/give/tell me

Pron.	verb stem + ып	aux. verb.
Мара	берип	койчу
	көрсөтүп	
	айтып	

Table 4.30: Asking to show/give/tell me

4.12.3 Adjectives for shopping

Kyrgyz	English
Жагат	like
Ыңгайлуу	comfortable
Жакпайт	dislike
Узун	long
Чоң	large
Кичине	small
Пайдалуу	useful
Канчанчыразмер	what size
Кийип көр	try or fit
Кыска	short
Арзан	cheap
кымбат	expensive
Жаңы	new
Кооз	beautiful

Table 4.31: Adjectives for shopping

4.12.4 Comparative degree

Adjective	Ending ыраак	Example
арзан	ыраак	Арзаныраак (cheaper)
Кымбат	ыраак	Кымбатыраак (more expensive)
Кенен	ирээк	Кененирээк (wider, larger)

Table 4.32: Adjectives for shopping

4.13 Work and school

Kyrgyz	English
Сабакка бар	attend the class
Сабакка катыш	take participation in the class
Телефон чал	make a call
Жооп бер	respond/answer
Кат жаз	write email
Катка жооп бер	respond to email
Кат жөнөт	send email/letter
Баа ал	receive a grade
жазуу ишти тапшыр	submit a paper
Экзаменди тапшыр/өт	Pass exam/Take exam
Отчет түз/жаз	Write a report
Почтаны текшер	check email
Факс жөнөт/ал	send/recv fax
Көчүрмө жаса	make a copy
Файлды жүктө	upload file
Кол кой	sign the paper
Чогулуш өткөр	make a meeting
Катта	make a registration
Курска каттал	make a registration on the course
Курсту ташта	drop the course
Курсту баал	evaluate the course

Table 4.33: Adjectives for shopping

5 Verbs

5.1 Simple future tense

Examples of simple future tense

Мен барам, мен келем
Сен барасың, сен келесиң
Сиз барасыз, сиз келесиз
Силер барасыңар, сиздер келесиздер
Ал/Алар барат/ келет

Table 5.1: Examples of simple future tense

5.2 Past tense

Pron.	vowel / voiced	unvoiced	Pers. e.	Ex.
Мен	ды/ду/ди	ты/ту/ти	м	жасадым
Сен			ң	ичтиң
Сиз			ңыз	жедиңиз
Ал			-	

Table 5.2: Examples of simple future tense

5.2.1 Adverbs in past tense

Өткөн	жумада	last	week
Өткөн	айда	last	month
Өткөн	жылда	last	year
2 күн	мурда	2 days	ago
3 ай	мурда	3 months	ago
5 жыл	мурда	5 years	ago

Table 5.3: Adverbs in past tense

5.2.2 Question form

Сен	жедиң	жедиңби?
Сиз	жасадыңыз	жасадыңызбы?
Сиздер	туурадыңыздар	туурадыңыздарбы?
Силер	келдиңер	келдиңерби?

Table 5.4: Question form

5.3 Past indefinite tense

5.3.1 Singular

Pron.	vowel / voiced	unvoiced	Pers. e.	Ex.
Мен	ган, ген, гон, гөн	кан, кен, кон, көн	мын/мин/мун/мүн	барганмын, кеткенмин
Сен			сың/сиң/суң/сүн	Көргөнсүң, жазгансың
Сиз			сыз/сиз/суз/сүз	Жөнөткөнсүз, текшергенсиз
Ал			-	тапшырган

Table 5.5: Examples of past indefinite tense

5.3.2 Plural

Endings are the normal personal pronoun endings.

5.3.3 Negative form

Pron.	PIT	Neg. word	Pers. e.	Ex.
Мен	барган	эмес	мин	Барган эмесмин
Сен	келген	эмес	сиң	Келген эмессиң
Сиз	күткөн	жок	сиз	Күткөн жоксуз
Ал	койгон	жок	-	Койгон жок
Биз	барган	эмес	пиз	Барган эмесбиз
Силер	келген	эмес	сиңер	Келген эмессиңер
Сиздер	күткөн	жок	суздар	Күткөн жоксуздар
Алар	коюшкан	жок	-	Куюшкан жок

Table 5.6: Examples of past indefinite tense negative form

5.3.4 Question form

PIT	Question ending БЫ	Ex.
Барганмын	бы	барганмынбы?
Койгонсуң	бу	койгонсуңбу?
келгенбиз	би	келгенбизби?
күтүшкөн	бү	күтүшкөнбү?

Table 5.7: Examples of past indefinite tense question form